

Reuerēdissimo in xp̄o pa
tri ac dño domno florencio de
wuelkoun diuina prouiden
cia monastericis ecclie episco
po dignissimo. Ca. p̄.

OUm venerādis
simoz trū ma
gouum p̄mo ve
rus trū reguz
gloiosissimoz
vniuersus mund⁹ ab ortu so
lis vsqz ad occasū laudibus ⁊
meritis iam sit plen⁹. Sed or
tus solis prout radijs. sic ⁊ ip
soz trium regum sāctoruz me
ritis p̄fulget. Nam in ip̄o so
lis ortu videlicet in oriente. ve
rū deū ⁊ hominē eoz muneib⁹
veris ⁊ misticis idem tres re
ges beati in carne viuētes q̄si
erūt ⁊ adorauerunt. Et p̄mīcie
gentium ⁊ ex gentib⁹ p̄mīcie
virginū: ipsum ortū solis p̄ fi
dem gentiū p̄mītus dedicaue
runt. In quē tamē ortum sol
eius occasus quasi aurora val
de rutilans: clarā auram sequē
tē p̄signans iā refulget. Nam
ip̄ū occasū solis prefati tres
reges eoz reliquijs venerādis
⁊ fignis carne soluti multipli
citer ornaauerunt. ⁊ in ip̄o so
lis occasu p̄mīcias suas ⁊ fidē
gentium virtutib⁹ ⁊ fignis ap
probauerūt. sed quā in solis

ortu quo in humanis egerūt:
adhuc q̄ plurima in diuersis
libris ⁊ locis de ip̄oz meritis
actib⁹ ⁊ gestis sint scripta: q̄
in occasu solis adhuc forsā fu
erūt ⁊ sint incognita s̄m visu
auditū ⁊ relatum in honorem
dei ac marie virginis eius ma
tris gloriose ac ip̄oz truz re
gum beatorū aliqua: v̄io ius
su sunt conscripta ⁊ ex diuers
libris in vnū redacta. Ca. ij.

Materia vero istorū tri
um regum beatorum
ex p̄phetia balaam sa
cerdotis madian p̄phete genti
lis oīginem traxit. qui int̄ plu
rima alia p̄phetādo sic ait Ori
etur stella ex iacob ⁊ exurget
homo de israel ⁊ dominabit̄ o
niū gentiū: put̄ in veteri testa
mento plenus cōtinetur. De
isto balaam ē altricatio in ori
ente inter xp̄ianos ⁊ iudeos.
Nam iudei in libris suis dicūt
balaam non p̄phetā sed ariolū
fuisse ⁊ arte magica ⁊ dyabo
lica p̄phetasse. quapropter in
scripturis ariol⁹ ⁊ non p̄pheta
merito debz appellari. vnde li
bri xp̄ianoz in oppositum di
cunt ⁊ allegant q̄ balaam fu
it gentilis ⁊ fuit p̄mus p̄pheta
gētium ex gentib⁹ ⁊ valde glo
riose de incarnacōe ⁊ istorū tri
um regum aduentu p̄phetauit

Nā si ei? ppheta ex arte magi
cav? dyabolica fuisset: ipz dy a
bol? ad maledicend? isrl nō p
hibuisset. s; magis fouisset a ad
h? ipsū pmouisset. s; de? magnā
dilectionē a pmūicōez p āgelū
suū ipi balaā fignis demōstr
uit. anq; ipsum p malū suū cō
filiū ad iracūdiāz puocauit. s;
vt iā dictū ē q; balaā fuit gen
til? a pm? ppha gētū ex genti
b? a nō ex iudeis. ideo q; iudei
balaā i libris eoz ipsū anolū
appellāt a detestant. Etā i ijs
de libris ē qstio de btō iob quē
dñs ore suo cōmendauit de q;
iudei parzel mil obseruāt ex q;
fuit gētilis a nō ex hebreis. s;
ad excusacōez a palliacōez eoz
dicūt q; iob fuit āte legē tpi
b? moyfi a hitauerit i mesopo
tania cū tñ scriptura dicat q;
fuerit in tra hus in syria a ha
bitauit in qdam villa q nunc
ibidē sabab vocat q distat a
damasco fere p vnā dietā in q
eius sepulchz in pntez diē de
mōstrat a iuxta eandē villaz i
campo beat? paul? fuit prostri
t? a conuersus. itaq; iudei om
nia que p balaaz a beatū iob
fuerūt a sūt dca a pphata peit?
nil obseruāt. s; in libris eoz
detestant de qb? p singula lon
gū eēt enariare. s; vt ad pposi
tum redeatur. **¶ Ca. iij.**

Quoniam post egressionez
filiorū israhel de egip
to onē ibidem a circū
terram sibi subiugassent a eo
rum timor a tremor sup onēs
gentes in oriente a regna cecī
disset a in omnib? partibus a
terris ac regnis ouētis pre il
lis nullus intrare fuit ausus.
Extunc quidam mons nomie
v aus qd ibidez victorialis di
citur in oriente fuit situs a ad
huc mōs v aus in presentē di
em est vocatus a sup hūc mō
tem primo pre filijs israhel a
postmodū pre romāis die ac
nocte p speculatores. **I**ndorū
custodie obseruabatur ita q;
quicūq; ptes a regna indorū
manu armata intrare p pone
bāt: extūc de nocte p ignē a de
die p fumū p speculatores ali
orū montū speculatorib? i ip
so mōte v aus existētib? decla
rabāt a significabant. **N**ā idem
mōs v aus onēs alios mōtes
illaz ptū a terraz orientis a
indoz altitudine excellat a
excellit a extūc speculatores h?
mōtis v aus speculatorib? ali
orū montū iisdem fignis die
ac nocte significabāt. a tūc vis
talib? fignis vnūse tre a regi
ones se pcauebāt vl ad resistē
dū se ppabāt. **V**n dū tpi b? ill
p balaā tā glose eēt pphatuz.

Orietur stella ex iacob et exur-
get homo de israhel et dominabi-
tur omnium gentium. Extunc hu-
ius prophete implecionem quod
homo exurgeret qui dñaretur
omnium gentium omnes maiores
nati et vniuersus popul^{us} in in-
dia et oriente multu desiderabāt
et speculatorib^{us} huius motis
vans omiserūt iphisq^{ue} muerā p-
miserūt vt si die v^{el} nocte aliq^{uid}
lum^{en} vel sp^{iritus} solitu^s i aere celo
v^{el} firmamento remoto longe vel
prope discernent q^{uod} iphis p-
tinuis annūciarent et demanda-
rent et sic de pmissis omnibus i
vniuersis ptibus et terris ori-
entis p longa tempora de pre-
missis omnibus cōmunis fama
pmanfit. et ex huius montis
nomine prout subsequitur post
modū et adhuc in india in ori-
ente maxima pgeies surrexit
que ibidem adhuc nobilis p-
gemies de vans vocatur in pre-
sentez diem. Nec est ea maior
et nobilior vel potencior p gemi-
es in omnibus terris et regnis
orientis: et ipsa p gemies ex stir-
pe regali melchior qui domio
aurū obtulit p celsita surrexit
put inferi^{us} audiet. **Ca. iij.**

Quam autē circa ānos
domini Millesimo du-
centesimo gloiosa ci-
uitas acon que in ptib^{us} akers

2

vocatur in sua gloria et virtu-
te floret et per q^{uod} plurimos
nobilissimos p^{ri}ncipes nobiles
et barones et diuersoz religio-
sorum ordines et alios diuer-
sos et varios diuersarum nati-
onū et condicōnuz homines di-
tissime et gloriose esset inhabi-
ta: et ei^{us} noni ad extrema mū-
di puenisset et ad eam diuerse
sub celo naciones tribus et lin-
gue confluebāt et omnia mundi
mercimōia mira et rara ac mō-
stra ibidem p terram et mare
deferbantur et portabatur et
ad vltimū terre ipsius ciuita-
tis akers nobilitas et gl^{oria} ac
potēcia fuit noiata et ppter hū-
iusmodi famā et mirabilia ma-
iores nati ex hac pgeie vans
de india in akon puenierunt.
et videntes ibidem omnia esse
maiora et mirabiliora q^{uam} in in-
dia et partibus orientis audie-
rant. et tunc causa delectacōis
ibidem pmanferūt. et fortissi-
mū et pulcherrimum castrū in
akon modo et forma regali cō-
struxerunt et q^{uod} plurima rara et
mirabilia ac nobilissima orna-
menta et clenodia ditissimā mo-
re regio de india et oriente secū
ibidem portare fecerūt et detule-
runt inter que precipua dyā-
dema aureum gemmis et alijs
p^{re}ciōsissimis lapidib^{us} et marga

ritis ornatum habuerunt i cuius sumitate fuerunt et steterunt
cuius signo crucis littere caldayce et stelle in forma et similitudine
putantur tribus regibus beatis in natiuitate domini apparuit et illud
dyadema asseruerunt fuisse Melchior regis nubye qui domino auxilium obtulit et per illud dyadema
deus per merita ipsorum trium regum beatorum ibidem copiosissimas
reuerentias et varias misericordias ab hominibus depulit et iumentis et cuiuscumque episcopo
morbum caducum habentem in casu imponebatur: statim surrexit sanus et illud dyadema
cum copiosissimis alijs nobilissimis ornamentis magister et ordo templariorum
per maximam thesaurum sibi attraxerunt ex quibus dudum maximam fructum habuerunt
sed post destructionem ordinis ipsorum quo illud dyadema cum alijs pluribus et
multimodis ornamentis permanserunt in presentem diem ignotum de quibus
magnus planctus fuit in partibus illis per tempora longiora. **C**eterum
idem principes de vasis portauerunt secum et detulerunt de india libros hebraice
et caldayce scriptos de vita et gestis et omnibus materijs trium regum beatorum
qui in Acon in gallicum fuerunt translati et trans-

scripti et in ipsis partibus apud quosdam principes et nobiles hodie
libri translati in alijs partibus adhuc permanserunt et ex ipsis
libris transcriptis et ex auditu et visu et aliorum relatu hec sunt
conscripta et quedam ex alijs diuersis libris et sermonebus et
omnibus sunt extracta et hijs addita et partibus sunt inserta et in
libello inueniuntur scripta et redacta et omnes permogemita
huius stirpis vasis stelle cum signo crucis in forma
putantur ipsis tribus regibus in natiuitate domini apparuit
habent in eorum armis et vexillum in presentem diem
fuit et est in oriente et omnibus partibus vltimam
maris consuetudis quod omnibus exercitibus et bellis
christianorum contra saracenos semper signum crucis
per omnem exercitum processit et in nomine et honore
trium regum beatorum semper exercitum vexillum cum
stella antecessit sed ut ad propositum redeat: **¶ Ca. v.**

Quoniam sic supra dictum est itaque hec stella per
balaam propheta supra dictum monte vasis per longa
tempora per speculatores expectaret. quanta plus tunc
expectabat: tanto magis apud indos et caldeos ipsius
stelle fama quotidie accreuit et augebat et ab omnibus
desiderabat. **T**ribus ezechielis iude prophetauit
ysaias de virginis partu dicens glose

3
Ecce virgo concipiet et pariet filium. et in huius psalme temporibus idem ezechias rex iude egrotauit usque ad mortem cui cum idem psalms nomine domini diceret mortem sibi imminere: extunc idem ezechias rex versus parietem fleuit non metu mortis sed quia filio caruit et promissio abrahe et dauid ac prophete balaam et psalme in ipso deberent deficere et perire. Unde dominus eius misertus et quindecim annos vite sue addidit super quibus ipse ezechias signum petiit quod sol retrocederet versus suum ortum quod cum dominus admisisset et sol versus suum ortum per impossibile retrocessisset. extunc caldei qui tunc temporibus in astrologia multum delectabantur viso tam raro et insolito signo in sole et in celo vltimum modum mirabantur. et audita fama quod propter ezechiam regem iude hoc signum actum fuerat. extunc sibi quamplurima munera miserunt et ipsum adorare prope fuerunt. sed quia ezechias ex mera sui cordis simplicitate hoc dissimilauit non dans gloriam deo. sed exinde in aliqualem simplicem arroganciam sui cordis fuerit lapsus. quare dominus aliquantulum contra eum commotus omnia que caldeis et nuncijs de

monstrauit in babilonia propter hoc deferri debere eidem ezechie regi per eundem psalam de mandauit prout in biblia plenius continetur. Nam licet ezechias rex iude esset natus et in sole et in celo propter ipsum tam rarum et insolitum signum esset factum tamen non ipse erat ille homo qui exurgeret de israhel et dominaretur omnium gentium prout balaam prophetauit. Et est sciendum quod caldei et greci tunc temporibus in astrologia multum vacabant et delectabantur. ita ut ancille domus etiam sciret cursus astrorum et planetarum. et adhuc quotidie et assidue in oriente et partibus ultramarinis astrologie communiter insistent. et specialiter reges et principes qui astrologos et alios magistros in hac arte tritos de longinquis partibus sub eorum stipendijs vocare faciunt in presentem diem. **¶** Ceterum post ezechiaz regnavit manasses qui psalam interfect. post quem regnavit amon. et post hunc regnavit iosephas cuius temporibus prophetauit iheremias. et in ipsius temporibus regnavit mathan. in cuius temporibus nabuchodonosor et caldei iherusalem obsiderunt et destruxerunt et omnia vasa et ornamenta de templo domini et de

homo regis put ysaias predi-
xit in babilonia que a iherosolima
circa quinquaginta dietas distat
et iudeos captiuos duxerunt et ibi
de in captiuitate septuaginta
annis permanserunt quibus iheremi-
as propheta misit et dedit librum le-
gis domini et prophetiarum ne obliuisceretur
put biblia testatur et in hac
captiuitate prophetauit daniel sub
typo de virginis partu multum
glose de lapide absciso de monte
sine manibus ascendentium et in-
ter cetera prophetauit iudeis dicens
Cum venerit scissorum: cessabit
iudicio via et cetera. **E**t extunc cyrus
rex persarum et caldei omnes libros
iudeorum et prophetias ysaiie iheremi-
mie danielis et michae ac ba-
laam et aliorum prophetarum de he-
braeo in caldaeo transscribere
et transferre fecerunt et preceperunt
inter quos quod plurima inuenerunt
quod per caldeos et persas secundum ipsas pro-
phetias deberent adimpleri et
specialiter de prophetia balaam pro-
phete gentium quod inter cetera ait
Orietur stella ex iacob et exur-
get homo ex israel et dominabitur omnium
gentium et has prophetias et libros
per iudeorum legis doctores scribas
et magistros et interpretes caldei
et persae eis exponere et interpretari
et declarare fecerunt et ex illo tempore
indi caldei et persae in expectatione
huius stelle per balaam itaque prophetae

tate ardentiores et studiosiores
sunt effecti quod ex magna prou-
dencia divina ad consolaciones et fi-
dem nostras sciamus esse factum quod
balaam primus propheta ex genti-
bus etiam per stellam primicias voca-
tionem gentium prophetauit cum di-
xit. **O**rietur stella ex iacob et exur-
get homo de israel et dominabitur
omnium gentium et hac voca-
tionem gentium deus per suam natu-
ritatem per hos tres reges primicias
ipsarum gentium primitus incepit
et perfecit licet per se et caldei gen-
tiles essent tamen in huiusmodi libris
et prophetis per in libris iudeo-
rum repererunt nihil hesitabant
scientes plenissime quod quicum-
que dominus per seruos suos prophetas
promiserat: potens esset facere et
implere et extunc duodecim stu-
diosiores in astrologia et ma-
gis doctos ex omnibus eorum terris et
regnis elegerunt quos secundum magnas
eorum stipendium habuerunt ex quo
balaam dum aliquem decedere contingeret
aliter dicitur vel studiosus loco de-
fuiti constitueret. **E**t huiusmodi duodecim
in morte vaus de quo supradictum
est alternati hanc stellam debebant
observare diligenter et expecta-
re. **V**erumptamen non tamen stellarum
sed hominem quod omnium gentium domina-
retur quem stella significaret a-
nticipate expectabant. **A**ssertunt indi et
caldei qui iherosolam et ad alias

4
circa ptes causa peregrinatio
nis mercimonioꝝ vel delectaci
onis frequēter pueniūt qui pro
maiori pte ōnes in astrologia
sunt periti et docti q̄ in iudea
et alijs circa regionibꝫ multe
stelle de nocte appareant et di
scernātur que ī india et caldea
et per s̄de non videātur. et con
uerso q̄ plurime stelle rare ī in
dia caldea et p̄ s̄de de nocte ap
pareāt que etiā in iudea et in
alijs circa locis non videant et
specialiter sup istum montem
vans in aua clara q̄ plurime
stelle rare de nocte discernātur
que s̄bter mōtem nō possunt
cōsiderari. Et etiā dicunt q̄ ip̄e
mons ōnes alios montes oriē
tis altitudine excedat et excel
lat. et desup non sit maioris ca
pacitatis q̄ vna pulchra stet
capella quā ip̄i tres r̄ges b̄ti fi
eri fecerūt ex lignis et lapidibꝫ
desup sumptis. Nā ip̄e mōs
sit tam accliuꝫ q̄ p plurimos
gradꝫ et circuitꝫ desup ascēda
tur. et ip̄e mons in gyro et cir
cuitu rubis et herbis ac diuer
sis specialibꝫ arboribus nobi
libus multuz sit formosus et a
men. alioquin pre altitudine
tam arte ipsum mōtem nullꝫ
ascendere posset et ab illo mon
te ōnes regioēs orientis p mō
tana et signa et stellas vndiqꝫ

lucide considerētur. Et dicunt
etiā q̄ supra ipsam capellam
stet colūna lapidea mire altitu
dinis et pulchritudinis desup
artificialiter facta in cuius fū
mitate stet stella multuz mag
na optime deaurata que se ver
tere solet contra ventum que de
die ex solis resplendore et lune
de nocte in longinquis locis
videatur et q̄ plurima de h̄ mō
te dicunt mira de quibus dice
re esset longum s̄vt ad p̄posi
tum redeatur. **¶ Ca. vi.**

Quoniam autē vt deus pec
catoribus miserē vo
luit et remisset pleitu
do teporis in quo deus filiū su
um v̄ginitū mittere voluit
in mūdum de maria virgine
nascitur. In ip̄o em̄ tempore
octavianus augustus frena ro
mani imperij et monarchiā p
vniuersum rexit mūdum. et ā
no eiꝫ imperij quadragesimo
secūdo put lucas narrat. **¶** Erūt
edictuz ab eodem cesare augu
sto vt describeret vniuersus or
bis. et hec descriptio p̄ma scā
est sub p̄s̄ide syrie cyrino et
ibant ōnes vt profiterētur sin
guli in suaz ciuitatē. **¶** Ascendit
autē et ioseph a galilea de ciui
tate nazareth in iudeam ciuita
tem dauid que vocatur beth
leē eo q̄ esset de domo et familia

dauid vt p̄teretur cū maria
sibi vxore desponsata pregnā
te. **F**actū est autē cū eēt ibi:
impleti sūnt dies marie vt pa
reret ⁊ pepit filiū suū v̄mge
nitū ⁊ panis inuoluit eū ⁊ re
clinauit eum in p̄sep̄io. quia
non erat ei locus ī diuersorio
Et p̄stores erant in eadem
regione custodientes vigilias
noctis supra gregē suū ⁊ ecce
angel⁹ dñi stetit iuxta illos ⁊
claritas dei circūfulsit illos ⁊ ti
muerūt timore magno ⁊ dixit
illis angel⁹. nolite timere. **E**c
ce ei euangelizo vobis gaudiū
magnum qd̄ erit om̄i populo. qz
natus est nobis hodie saluator
qui est xp̄s dñs in ciuitate da
uid. **E**t hoc erit vobis signum
inueietis infanz p̄anis inuo
lutū ⁊ positū in p̄sep̄io ⁊ sbito
facta est cū angelo multitudo
celestis milicie laudantū deū
⁊ dicentū gloria in altissimis
deo ⁊ in terra pax hominib⁹ bo
ne volūtat̄. **E**t sciendū est qd̄
bethleem nō videt̄ vnq̄ fuisse
magne reputacōis vel quāti
tatis ⁊ habz petrosū fundū ita
qd̄ sint ibi multe cauernae ⁊ spe
lunae subterranee ⁊ distat ab
iherusalē ad duo parua milia
ria illius patrie ⁊ est nunc opi
dum non magnū. h̄ dicitur ci
uitas dauid pro eo qd̄ dauid

ex ea fuit natus ⁊ in ipso loco
quo quōdā stetit ⁊ fuit dom⁹
ysai patris dauid ⁊ in quo eā
am natus fuit dauid ⁊ in regez
israhel p̄ samuelē vnct⁹. **I**n eo
dem eā loco de⁹ de maria vir
gine h̄ fuit natus ⁊ iste locus
fuit in fine vni⁹ platee q̄ tunc
ibidem platea coopta vocaba
tur. quia pre inestimabili sol
feruore cum pannis nigris ⁊
huiusmōi rebus put ibidem ē
consuetudinis desup fuit cooper
ta. **E**t in hac platea quotidie
diuerse res ⁊ specialiter antiq̄
vestimenta ⁊ alia mulierū vete
ra ornamenta vendebant ⁊ se
mel in septimana diuersaz rez
fuit in hac platea om̄ie forz
⁊ specialit̄ lignoz ⁊ in ip̄o lo
co qui itaqz fuit in fine huius
platee quo quōdaz stetit ⁊ fu
it domus dauid ⁊ ysai sui p̄ris
fuit. ⁊ adhuc remansit tuguri
um antevnā spelūcam in rupe
factaz in modū parui cellarij
formatā ⁊ in ipsa spelūca ysai
pat̄ dauid ⁊ alij homines hu
ius loci dom⁹ postmodū hita
tores pre feruore solis aliqua
necessaria reponiebant. **¶** **E**t
est sciendum qd̄ in omnibus
partibus vltimarmis ciuita
tibus et villis in quibus ali
q̄ vis consistit ab antiq̄ fuit ⁊ ē
adhuc consuetudis qd̄ sunt in

ipfis dom? speciales que ibid
Althān vocatur et in hijs domi
bus sūt muli et equi et asini ac
cameli vt dicit aliquis pēgru
nus mercator vel viator tēdit
ad aliquē locum longe vel ppe
et si indigz aliquo equo vel ai
mali aut iumento p se vel suis
rebus vel mercimonijs ad por
tandū vel equitādūz ille vadit
ad talem domū et precio cōdu
cit quodcūqz animal sibi pla
cet et cum pueniet ad aliaz ci
uitatē quā tendit extunc di
spōsitus suis rēbz dimittit illd
animal qd condūxit in tali do
mo que ibidem etiā althān vo
catur in quā itaqz etiā talia ai
malia cōducuntur et extūc cu
stos illius domus recipit ipsū
animal et pabulat et dum po
terit domino suo cum lucro re
mittit vel si non statim sibi re
mittere poterit extunc ipsū
equū vel animal extra ciuitatē
ducit ad viam et tūc solum re
uertitur ad ciuitatem et ad do
mū domini sui quā exiuit et ta
le pactū et consuetudinē habet
inter se omnes custodes talium do
morū predictarū nam quūvis
custos talium domorū agnoscit
equos et animalia alterius no
minati licet remote distent et
taliam animalia que itaqz cōdu
cuntur noscunt omnia itinera et

sepissime p longam viam sola
reuertitur absqz aliquo peri
culo animalū furum vel latro
num et tales domus in quab?
itaqz talia animalia querūtur
et precio conducuntur sunt illa
rum p cūm regum et terrarum
dnōrum qui ex hijs magnum
recipiunt thēlonium et custo
des talium domorū etiā ex hijs
magna lucra consequuntur et
huiusmodi domus quondam
ante natiuitatem domini fuit
in loco quo deus homo natus
fuit. **H**ed temporibus natui
tatis domini ipsa dom? totalit
fuit destructa ita qd in ipso lo
co penitus nil remanserit nisi
puum vel vile tugurū ante ip
sam speluncam sed parietes
fidiles et mui lapidei diruti ad
huc ibidem steterūt et sup are
am ipsius loci ante ipsū tugu
rum panes vendebantur. **N**ā
consuetudinis est in omib? p
tibus orientis qd in omibus
ciuitatibus et villis nisi in vno
loco panes cōportantur et ven
duntur et de omibus venditis
reges et terrarum domini de re
spere recipiunt partes suas et
postqz dauid rex israel fuit ef
fectus extunc postmodum do
mus ysai patris sui ad vsus
regios pmanfit: s; pcedente tē
pore cum iherusalē et tota circū

terra toties fuit destructa: de ip
sa domo nullus curavit. h. p. ma
fit et fuit totaliter destructa ita
q. nil nisi muri lapidei et fidi
les diruti ibidem adhuc p. ma
serunt et in eius area ut dicitur e
panes vendebantur in signum
q. locus ad usus regios p. ma
neret. h. in spelunca et tugurio
ligna et h. mo. omnia que ad
for. puenerant et vendi non po
terant et sup. manserunt quousq.
vendi poterant reponebantur et
asini et animalia villanorum q.
ad for. puenerant ibidem in et
circum tugurium ligabant et cu
ut predictum est omnis populus
vtriusq. sexus p. p. ter edictum
ce. aris ad profitemdum quibus
ad civitate et villa de qua na
tus erat redisset et venisset:
extitit ioseph cum maria tarde i
crepusculo et quia tarde erat et
omnia loca et hospicia eent occu
pata et hominibus extraneis et
hospitibus essent plena et quia
pauperes erant: tota civitate
circuibat et nullus eos hospitaere
volebat. Et specialiter cum homi
nes vidissent maria iuvenicu
lam sup. asinum sedentem itinere
lassam trementem et suspirantez
ac gravidam partuq. vicinam
in tota civitate nullus eam in
tectum vel hospiciu vel domuz
recipere voluit. Unde ioseph

maria in illud tugurium et spelu
cam duxit de quibus tunc nu. 12
homo curavit et ipa spelunca ea
de nocte de. p. nobis in tanta
paupertate de maria virgine abi
q. dolore p. tus put. decuit. fuit
homo natus et in ipso tugurio
ante speluncam adhuc puu. p.
sepe lapideam circa vni. v. lne
longitudinem longum in muro
muatu adhuc ibid. ab antiq. re
mansit ad qd. bos paupis que
ecia. nul. q. hospitaere potuit fuit
alligat. iuxta que ecia. ioseph
asinum suum alligavit et in illd.
p. sepe beata virgo maria puu
lu suum vagietem p. amis vili
b. involutu. ate asinum et boue
prout melius potuit in fenuz
posuit et reclinauit. Unde e. sci
endū q. in omnibus partib. or.
entis est consuetudinis q. in oi
bus stabulis sunt q. plurima
p. sepe lutea vel lapidea et vni
quodq. p. sepe est circa truz
pedum longitudinez ita q. se
per quibus equus vel animal
habet per se suum p. sepe spe
ciale et tale vnum lapideum p.
sepe in tugurio ab antiquo ad
huc permansit in quod beata
virgo maria filium suu. reclia
uit. sed in stabulis regum et
principu. et nobilium sunt lon
ga p. sepe in qb. sunt inter
sticia p. quousq. eq. vel animalia

Ceterum locus ubi angelus
domini pastoribus tunc cum
luce et magna claritate deus ho-
minem natum nuntiavit distat
a bethleem ad dimidium milia-
re illius patrie. Et in eodem lo-
co dauid etiam oues pascebat
et a fauibus ursi et leonis eas
ibidem erpiebat. Unde quidam
libri continent quod pastores re-
gionis illius bis in anno scili-
cet in solsticio vernali et hyema-
li vigilias supra greges suas
custodire consueuerunt. De qua
bus est sciendum quod terra cir-
ca bethleem et terra promissio-
nis et tota terra orientis mira-
biliter est disposita et pro ma-
iori parte in montanis sita et
in aliquibus locis hyemis vix
ab estate discernitur et distin-
guitur. et in aliquibus locis est
multum frigidum et in aliqui-
bus locis secundum suum tempus
est hyemis et estas sicut in par-
tibus istis secundum situacionem lo-
corum in vallibus planicie vel
montanis. nam frequenter in
aliquibus locis in montanis
in mense augusti nix repitur que a
villanis in speluncis compri-
mitur et in palliis ad forum de-
portatur que a nobilibus emi-
tur et in peluis super menses ad
infrigidandum potum eorum po-
nitur. sed dum discipiuntur

statim more suo pereunt et dis-
soluuntur. sed communiter in om-
nibus partibus orientis in esta-
te pre inestimabili solis ardo-
re penitus nil viriditatis potest
crescere vel nasci. nisi in aliqui-
bus nemoribus vel umbracu-
lis vel iuxta fluentia in ortis in
quibus tamen quater in sep-
tiana per omnia funditur irriga-
tur. sed septembri et octobri ad-
uentibus sole ibidem pau-
lulum declinate. extunc grami-
na et huiusmodi viridia ibidem in
capis communiter crescere incipi-
unt sicut in partibus istis in
marcio et aprili. et in hijs men-
sibus marcio et aprili et in ali-
quis locis segetes sciuntur
et reserantur. sed communiter in
maio secundum locorum situacionem
sed iuxta bethleem plusquam in
alijs locis sunt multa loca ubi
rima et pascuosa et circa festum
natiuitatis domini ibidem or-
deum incipit habere spicas in
agris. ita quod ex alijs locis bo-
nes ibidem mittunt equos su-
os et mulos ad impinguescen-
dum et enunt ibidem ordeum
in agris per mensuram et ven-
ditores ordeorum habent ad
hec stabula specialia in capis
in quibus equi et muli et anima-
lia mittuntur quousque impin-
guantur. Et vocat ibidem coister.

ab incolis temp? circa natui-
tate dñi tps ad herbas in eoz
lingua. et q? tpi? natuuitatis
dñi erat fūma pax in toto mū-
do et inter bethleē quo angel?
dñi tūc pastoribus apparuit
erat dimidiū miliare et via ali-
quātulū longa. nec erat eciā
aliq? frigus in quo vis esset: ex
tunc ibidē pastores p totā hy-
emē die noctuq? de loco ad lo-
cū cū suis gregib? simul in pa-
scuis pmanerūt put adhuc
ibidem faciūt in pntem diem.
h vt ad ppositum redeat.

In dieb? illis dñi **¶ Ca. viij.:**
itaq? exijt edictu? a cesare au-
gusto erat herodes rex iudee a
cesare et romanis cōstitut? et nō
erat iude? vel rex iudeoz natus
Sed idem cesar august? et ro-
mani regnū iudee et q?plurias
alias tias et puincias vsq? ad
fines indie p fidiis et caldee fue-
potestati subiugauerūt et potē-
ter possederūt. Unde ones homi-
nes in omib? ptibus indie et
orientis caldee et p fidiis optie
sciuerūt q? herodes alienigena
a cesare et romanis rex iudee fu-
it cōstitutus et nō de semine re-
gali vel iudeoz nat? vt in ip?o
temporibus qñ de? fuit homo
nat? impleret pphēcia daniel
qui inter alia sic ait. **Cum ve-
neit sanct? sctorū: cessabit vn-**

ctio vestra. Verūptamē in paz-
tib? oriētis et vltimarinis ad-
huc iudei in sua malicia perfidi-
a et duricia pseuerāt dicētes
q? p longu? temp? post natui-
tate xpi eoz vntō nō cessasset
h? q?plurios reges habuissent
h nō negāt herodē fuisse p feli-
tum ex patre iudeo et matre gē-
tili chananea p creatū. Vñ cri-
stiani eozū p fidiā ex eorum
patriarche iacob pphēcia cōfūdūt
qui ait. Non auferet sceptrū
de iuda et dux de femore ei? do-
nec veniat qui mittendus ē et
ipse est expectatio gentiū et q?
plurime alie q?stiones sunt inf-
xpianos et iudeos in oriente de
quib? inter eos in hīs ptib?
non est eis cura de diuersis ar-
ticularis et causis de quib? p sin-
gula longu? eēt enarrare. h vt
ad ppositū redeat. **¶ Ca. viij.**

Quia itaq? vt sup? di-
ctū est in bethleem in
spelūca deus homo ef-
set nat?: extūc idem omnipotēs
de? qui semp ppe est omib? in-
uocantib? eu in veritate ipsam
stellā p balaam pphētatā et per
longissima retroacta tēpa per
duodecā astrologos ab indis
p fidiis et caldeis sup montē vau-
vt dictū est cōstitutos remote
et anxie expectatā et obseruatā.
Hanc stellam eadem nocte

et hora qua ipse deus fuit homo
natus tunc super eundem mon-
tem uans in modum solis radi-
antis ori fecit et illuminauit
vniuersum celi firmamentum et pau-
latim in modum aquile super ip-
sum montem ascendit et per to-
tam illam diem in vno loco su-
per eundem montem in primo in-
tersticio aeris immobilis per-
manfit ita quod cum sol in meri-
die pertransiuit quasi nulla erat
distancia in claritate inter ip-
sam stellam et solem. Unde quod
dam libri continet quod ipso die
natiuitatis domini elapso hec
stella ascendit sursum ad celi
firmamentum sed ipsa stella pro-
ut in partibus istis in ecclesijs
depingitur non fuit formata
sed habuit quod plurimos longis-
simos radios faculis ardentio-
res et quasi aquila volitans et alis a-
erem verberans sic radij stelle
circumouebantur et ipsa stella
habuit in se formam infatuli et
desuper signum crucis et audita
est vox in stella dicens. Nat-
us est hodie rex iudeorum qui est ex-
pectatio gentium et dominator
eorum ite ad inquirendum eum et
adorandum.

Ca. ix.

Ad roborandam ergo
fidem gentium et ad
firmandam materiam
et rem gestam omnipotens deus

cuius providencia in sui disposi-
tione non fallitur qui prout ait
paulus vocat ea que non sunt
tamquam ea que sunt ex sua provi-
dencia hoc egit et disposuit ut quod
in veteri testamento vocem de-
deat ex asina balaam hanc stel-
lam prophetatis quod etiam
in inchoatione noui testamen-
ti daret vocem ex stella per eun-
dem prophetam balaam gentibus
prophetata. Unde tunc vniuersi
homines vtriusque sexus omnium
illarum terrarum orientis partium
et regionum visa tam mirabili
rara et insolita stella et tali voce
ex ipsa audita ultra modum fu-
erunt perterriti et admirati et ip-
sam esse stellam per balaam pro-
phetarum gentilem prophetam et a lon-
gis retroactis temporibus desi-
deratam et expectatam esse non
dubitauerunt. Et extunc tres
reges qui in partibus et terris in
die caldee et phidias regnabant
de ipsa stella inforti et de ipsa
pastrologos et doctores et pro-
phetas instructi multum sunt
gausi quod ipsorum temporibus ipsam
stellam tam longis ante tempo-
ribus prophetata videre meru-
erunt quam tam longissimis
temporibus omnes populi tam anxie
expectauerunt et videre deside-
auerunt. Unde hi tres reges glori-
per mirram et maximam eorum

terraꝝ ⁊ regnoꝝ distanciaz se
pati ⁊ quibus de alio pemit? ig
nar? ⁊ vno tempe de ipsa stel
la informati cū ditissimis mu
nerib? æris ⁊ misticis ac no
bilissimis ornamentis ⁊ varijs
⁊ diuersis vestimentis ac orna
tu regio cum equis mulis ⁊ ca
melis ⁊ thesauris infinitis ⁊
maximo ⁊ ingēti comitatu ex
erātibus ⁊ apparatu put orna
tus ⁊ nobilissimis potuerūt ad in
quirendū dominū ⁊ regē iude
orum natū ⁊ ipsū ad adorādū
se preparauerūt put vox de stel
la dixit precepit ⁊ p̄dicauit et
tanto nobili? ⁊ honestius se p̄
pauerunt quātum sup se regez
alioꝝ natum cognouerūt quē
inquirere ⁊ adorare p̄posuerūt
⁊ omnē eorum expeditōem in
tobus gregibus ⁊ armentis
cum alijs eorum lectisternijs ⁊
vtenfilib? ⁊ ditissimis ⁊ nobi
lissimis preparamentis ⁊ om
nib? necessarijs que ipsis ⁊ eo
rum exercitibus ac comitatu
sufficere possent: copiose preie
fecerūt in multitudine q̄pluri
moꝝ camelorum ⁊ iumentoz
Nam consuetudinis est in orie
te ⁊ in omnib? ptibus vltima
rums: exceptis magnis ciuita
tib? q̄ in omnibus locis ⁊ vil
lis sunt q̄pluima delectabilia
hospicia ⁊ amena in quib? p̄

maiori parte omnia comesti
bilia ⁊ pabula ⁊ huiusmodi in
optimo foro reperūtur ⁊ p̄
cipibus ⁊ dominis qui cum ali
qua multitudine incedunt in
ipsis non sunt comoda ⁊ lecti
sternia ⁊ huiusmodi vtenfilia ad
cameram ⁊ ad coquinā ptinē
tia necessaria cum principib?
⁊ omnibus nobilib? portatur in
mulis iumentis ⁊ camelis. Nam
cōmuniter ibidem homines p̄
pter inestimabilem ⁊ intoleā
bilissimū solis ardorem semp
de nocte equitant ambulat ⁊
vagantur. Ceterum de regnis
⁊ terris istorum trium regum
gloriosoz qui se itaqz tam no
biliter ad inquirendum ⁊ ad
adorandū dñm preparauerunt:
Est sciendū q̄ tres sunt Indie
quaz omnes terre ⁊ regiones p̄
maiori pte sunt insule ⁊ omnes
hæ terre regioes ⁊ insule sunt
aquis ⁊ desertis ac serpētib?
maximis ⁊ alijs animalib? pi
culosissimis ⁊ venenosis
⁊ paludibus turbidissimis
in quibus crescunt arūdines
tam grosse et alte q̄ ex hīs in
partibus illis domus ⁊ naues
construunt. Sūt diuise ⁊ ab
inūcem separate ⁊ in vna q̄
qz istarum terrarum ⁊ regio
num terris ⁊ insulis nascuntur
⁊ crescunt herbe et animalia

ac bestie pre alijs speciales ita
q̄ vltra moduz periculose et la
boriose de vna terra regioe vlt
insula ad aliam puenitur. vnde
de legitur q̄ assuer⁹ regnavit
sup̄ centum viginti q̄q̄ p̄m
dias ab india vsq̄ ethiopia.
N prima ergo **Ca. x.**
india fuit regnum nubye in q̄
tēporibus natiuitatis domini
regnavit Melchior qui domi
no aurum obtulit cuius etiā
inter alias terras fuit regnuz
arabye in quo mons synai est
situs et mare rubrum. Et per il
lud mare rubrū de syria et egip
to ad indiam facilliter naviga
tur. sed mercatores et alij homi
nes nati de p̄tibus asmarinis
transire nō permittuntur. quia
soldanus ab ista parte maris
rubri in insulis fortissima ha
bet castra in quib⁹ captivi no
biles detinēt et ab illis castris
cauetur ne aliquis homo de p̄
tibus asmarinis natus ad par
tes et terras indie transeat ne
quis presbitero Johāni dño
indorum vlt alijs regibus in
india et oriēte aliquas litteras
de regib⁹ xp̄ianis deferat vel
conspiracōes. sed homines ico
le de p̄tibus vltimarimis na
ti nō trāfire p̄mittuntur. sed
tamen de negocijs eorum qua
re transeant multum diligēt

8
examinantur. et eōverso p̄f
biter iohannes domin⁹ indoz
ab alia parte maris rubri eti
am habet castra fortissima de
quibus etiā eodem modo caue
tur ne aliquis de partibus ill
trāseat ad dominū soldanū in
suum detrimētū. Vnde fratres
minores augusti mēses carne
lite et predicatores et mercato
res et alij homines de partibus
asmarinis nati et ad partes in
die volentes transeunt et circu
unt p̄ regnum psarum per viā
multum longam tediosam et
laboriosā. sed peregrini et mer
catores qui de india p̄ maē ru
brum transeunt. dicunt q̄ to
tus fundus maris rubri fit tā
rube⁹ q̄ p̄ rubedie fūdi desup̄
existenti aqua vt vinuz rubeū
appāreat rubea licet fit vt al
terius aque coloris et est salsa
et clara quod in profundissio
eius lacu et fundo lapides vlt pi
sces vlt aliq̄ alie res bene disce
nantur. et ipsum mare rubrū
est triangulariter formatum
et incidit et fluit in terras ex oc
ceano et est circa quinq̄ vel q̄
tuor milliaum latū in eius la
cu lacu vbi filij israhel sicco
pede tranfierūt quādo pharao
cum exercitu suo eos fuit inse
cut⁹ et ibidez submersus et ex
ipso mari rubro alius fluvius

transit per egiptum et per illuz
fluum q̄ plurima ditissima
et nobilissima mercimonia de
oriēte et india transeūt in egi
ptum carāma babilomiam et
alexandriam que de india per
vniuersum mūdum deportan
tur et deferuntur. ¶ Ceterz to
ta terra arabya in qua mons
sinay est situs: ē multuz rubea
et lapides p̄ maiori parte et q̄
plurima specialia ligna q̄ ibi
dem crescunt et quicquid de ta
libus ibidem nascitur vel cre
scit et reperitur: est multum ru
beum. vnde in modū et formā
tenuissimaz radicū ibidē op
tinum et multum mimis auz
rubeum ibidem reperitur. et ibi
dem etiam in montexena sina
ragdina reperitur que mimis
laboriose et artificialiter exadi
tur et multum diligenter a mi
nistris soldani custoditur. Et
ista terra arabya quāda p̄sbi
tero iohanni totaliter pertine
bat. sed nunc pro maiori par
te ptinet soldano. sed tamē q̄
mercimonia de india transire
pmittantur pacifice et p̄pter
alias causas soldanus ex illa
terra arabya dat tributū p̄sbi
tero iohanni in p̄ntē diē. h̄ vt
ad p̄positū redeat. ¶ **C**axi
Tem in secūda india fuit reg
num godolpe in quo tempibz

natiuitatis domini regnauit.
Balthasar qui domino thuz
obtulit cuius etiā inter alias
terras fuit illud antiquū regnū
saba in quo plus q̄ in alijs ter
ris et partibus orientis specia
liter crescunt q̄ plurima nobi
lissima aromata et specialiter
plus q̄ in alijs mundi parti
bus crescit ibidem thuz quod
extillat ex specialibz arboribz
in modum gūmi et in alijs ter
ris parum vel nil reperitur.:

¶ **I**tem in tercia india fuit
regnum tharsis in quo tēpori
bz natiuitatis domini regnauit
Jaspar qui domino miriam
obtulit cuius etiā inter alias
diuersas terras fuit illa famo
sissima insula egrisoulla voca
ta in q̄ nunc corp̄ beati thome
apli q̄scit in q̄ etiam pl̄ q̄ in
alia mūdi pte vel terris crescit
mirra et crescit sup libas in mo
dū spicaz adustaz formatas
in maxima quātitate et dū in her
bis matuēscit: est tā mollis q̄
vestimentis transeuncū se co
nectit. et extūc q̄ plurime zone
et corde p̄ ipsas herbas trahū
tur et illis sicut cera mollis ab
strahitur et exprimit et eod̄ mō
et forma crescit thimiamen.

¶ Quapropt̄ ex maḡ p̄uidē
cia et p̄destiacōe diuina nouim̄
fore sc̄m q̄ h̄j tres reges gl̄osi